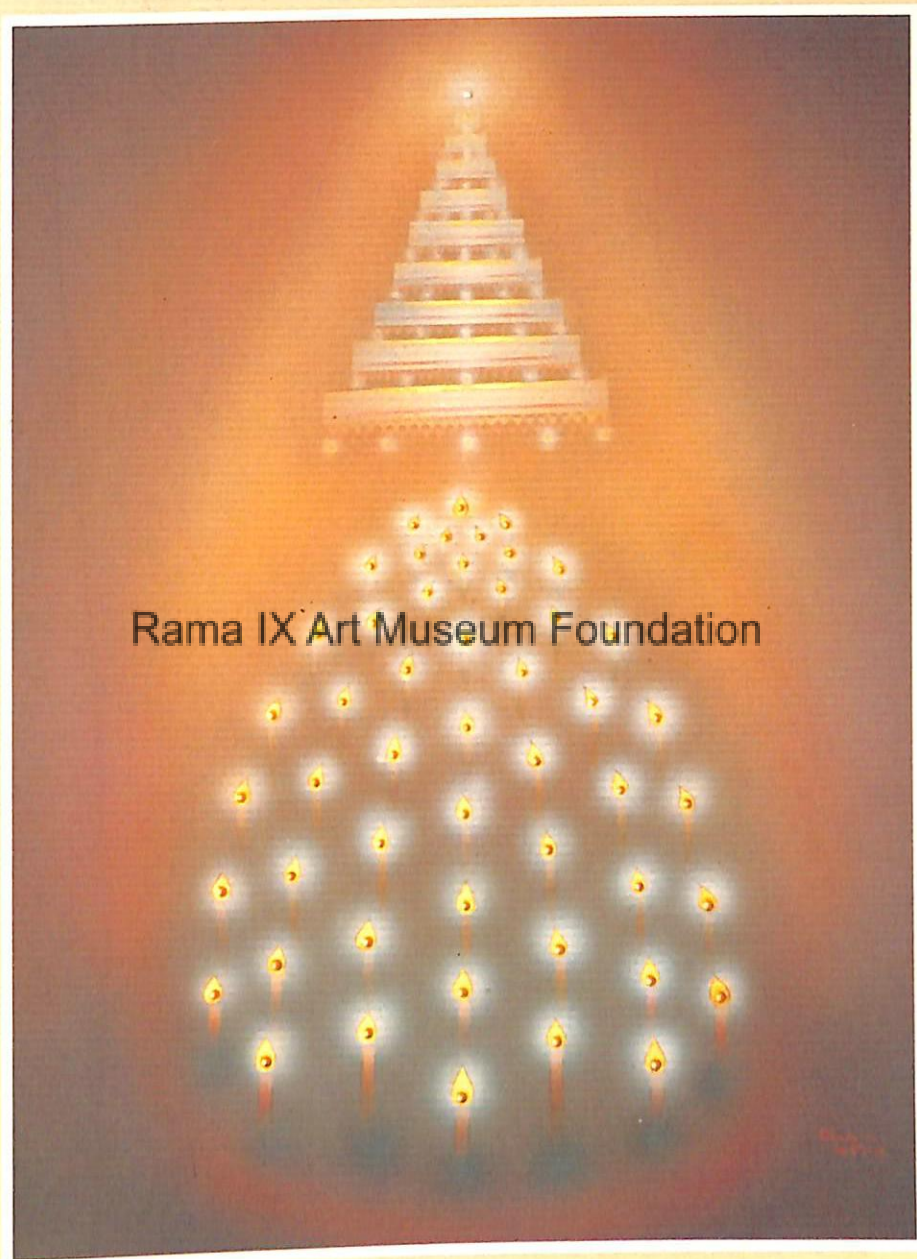

นิทรรศการเชิดชูเกียรติอาจารย์ศิลปะอาวุโส

เนื่องในโอกาสเกษียณอายุราชการ ปีพุทธศักราช ๒๕๓๘

ART EXHIBITION

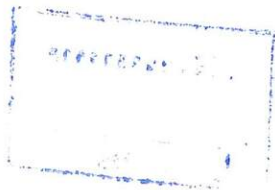
"1995 Tribute to Silpakorn University's Senior Artists"

นิทรรศการเชิดชูเกียรติอาจารย์ศิลปะอาวุโส
เนื่องในโอกาสเกษียณอายุราชการ ปีพุทธศักราช ๒๕๓๘

ศาสตราจารย์ ประหยัด พงษ์ดำ
ศาสตราจารย์ เสริมศักดิ์ นาคบัว
รองศาสตราจารย์ วีระ โยธาประเสริฐ

Rama IX Art Museum Foundation

ณ หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ
ถนนหน้าพระลาน กรุงเทพมหานคร
๑๒-๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๘ วันจันทร์-ศุกร์ เวลา ๙.๐๐-๑๙.๐๐ น.
วันเสาร์ เวลา ๙.๐๐-๑๖.๐๐ น. (หยุดวันอาทิตย์และวันนักขัตฤกษ์)

คำนำ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้เริ่มจัดการแสดงนิทรรศการเชิดชูเกียรติอาจารย์ศิลปะอาวุโส ซึ่งจะครบเกษียณอายุราชการ ในปี พุทธศักราช ๒๕๓๘ ขึ้นเป็นครั้งแรก และจะจัดสืบเนื่องเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นเกียรติและขอบคุณคณาจารย์ผู้สอนศิลปะที่ได้ทำคุณประโยชน์แก่มหาวิทยาลัย นอกจากนี้ ยังเป็นการบันทึกเกียรติประวัติและเผยแพร่ผลงานของท่านอาจารย์สู่สาธารณชน

การจัดแสดงนิทรรศการเชิดชูเกียรติครั้งนี้ ได้รับเกียรติจากอาจารย์ศิลปะอาวุโสที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ จำนวน ๓ ท่าน ได้แก่ ศาสตราจารย์ ประหยัด พงษ์ดำ ศาสตราจารย์ เสริมศักดิ์ นาคบัว และ รองศาสตราจารย์ วีระ โยธาประเสริฐ ซึ่งมีผลงานศิลปะที่ได้รับการเลือกสรรมาจัดแสดง ประมาณ ๗๐ ชิ้น อาทิ ผลงานศิลปะประเภทจิตรกรรม ภาพพิมพ์และเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งท่านได้ศึกษาค้นคว้า วิจัย และทดลองทางศิลปปฏิบัติมาตลอดทั้งชีวิต เพื่อนำผลสำเร็จนั้นมาอบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการสร้างสรรค์และศิลปลักษณะ โดยนำมาจัดแสดงให้ประชาชนและผู้สนใจศิลปะ ได้มีโอกาสชื่นชมผลงานศิลปะที่มีคุณค่าและมีคุณภาพต่อการศิลปะร่วมสมัยของประเทศไทย

หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

๑๒ ตุลาคม ๒๕๓๘

สารจากอธิการบดี

มหาวิทยาลัยศิลปากรโดยหอศิลป์ ได้ริเริ่มจัดนิทรรศการผลงานของอาจารย์อาวุโสทางสาขาศิลปะที่เกษียณอายุราชการในปีนี้เป็นปีแรก และมีนโยบายจะจัดต่อไปทุกปี ด้วยจุดประสงค์ที่จะเชิดชูเกียรติอาจารย์อาวุโสที่ได้เสียสละ อุทิศตนปฏิบัติหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนศิษย์ และปฏิบัติภารกิจอื่นๆ ของมหาวิทยาลัยด้วยดีมาตลอดชีวิตการรับราชการ

ในปีนี้ มีอาจารย์อาวุโสซึ่งจะเกษียณอายุราชการ ในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๓๘ จำนวน ๓ ท่าน คือ

๑. ศาสตราจารย์ ประหยัด พงษ์ดำ ภาควิชาภาพพิมพ์
คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์
๒. ศาสตราจารย์ เสริมศักดิ์ นาคบัว ภาควิชาเครื่องเคลือบดินเผา
คณะมัณฑนศิลป์
๓. รองศาสตราจารย์ วีระ โยธาประเสริฐ ภาควิชาประยุกต์ศิลปศึกษา
คณะมัณฑนศิลป์

อาจารย์ทั้ง ๓ ท่าน เป็นอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศิลปากรรุ่นแรกๆและเคยเป็นศิษย์ของศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี ด้วยมีความรู้ ความสามารถ มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในวงการศิลปะ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ การจัดนิทรรศการผลงานศิลปะของท่านอาจารย์ทั้ง ๓ นอกจากเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติ และเผยแพร่ผลงานของท่านให้เป็นที่ประจักษ์กันโดยทั่วไปแล้ว จังเสมือนเป็นการแสดงกตัญญูต่อนักวิชาของมหาวิทยาลัยต่อท่านอาจารย์ทั้ง ๓ ด้วย

รองศาสตราจารย์ วิชา ศรีอรุณ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร

๒๘ กันยายน ๒๕๓๘

Rama IX Art Museum Foundation

โครงการจัดแสดงนิทรรศการเชิดชูเกียรติอาจารย์ศิลปินอาวุโส

ระหว่างวันที่ ๑๒-๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๘

ณ หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ

หลักการและเหตุผล

ด้วยมหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกในประเทศไทย ที่ผลิตบัณฑิตทางด้านทัศนศิลป์ โดยความเพียรพยายามของ ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี ที่มุ่งมั่นสร้างสรรค์งานศิลปะ บอมนั่งสอนศิษย์ และเผยแพร่ความรู้ทางศิลปะสู่สังคมชน ทุชนฯ จอมพลแปลก พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาทางศิลปะ เอื้ออำนวยให้มหาวิทยาลัยได้กำเนิดขึ้นในปีพุทธศักราช ๒๔๘๖ ท่านศาสตราจารย์ศิลป์ และคณะอาจารย์ทางศิลปะของมหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ใช้ความอดทน มานะ พยายามทะนุถนอมกิจการของมหาวิทยาลัย ทั้งด้านการบริหารจัดการ ด้านการบอมนั่งสอนศิษย์ ด้านการค้นคว้าวิจัย การทดลองทางศิลปะปฏิบัติ การเผยแพร่ความรู้ สร้างความเข้าใจ ความสำนึกตระหนักต่อความสำคัญของศิลปะทั้งอดีตและปัจจุบันต่อสังคมไม่เฉพาะภายในประเทศ แต่ให้แพร่หลายไปสู่นานาชาติด้วย จนเป็นที่ยอมรับทั่วไปว่า มหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นสถาบันที่ทรงความเป็นเลิศทางศิลปะ

ด้วยมหาวิทยาลัย ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ผู้สอนศิลปะดังกล่าว จึงริเริ่มให้จัดนิทรรศการเชิดชูเกียรติอาจารย์ศิลปินอาวุโส ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๘ นี้ และจะจัดสืบเนื่องไปทุกปีที่มีอาจารย์ผู้สอนศิลปะครบเกษียณอายุราชการ

อาจารย์อาวุโสที่เข้าร่วมแสดงผลงาน

อาจารย์อาวุโสที่อยู่ในข่ายที่มหาวิทยาลัยจะจัดแสดงนิทรรศการผลงานเป็นการเชิดชูเกียรติให้ คือ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยที่มีหน้าที่สอนศิลปะในคณะวิชาต่างๆ ซึ่งครบเกษียณอายุราชการ ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๘ มีดังนี้

๑. ศาสตราจารย์ ประหยัด พงษ์ดำ	คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์
๒. ศาสตราจารย์ เสริมศักดิ์ นาคบัว	คณะมัณฑนศิลป์
๓. รองศาสตราจารย์ วีระ โยธาประเสริฐ	คณะมัณฑนศิลป์

วัตถุประสงค์ของโครงการ

๑. เพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติและขอบพระคุณคณะอาจารย์ศิลปะผู้ทำคุณประโยชน์แก่มหาวิทยาลัย
๒. เพื่อส่งเสริมและให้กำลังใจแก่คณะอาจารย์ที่ยังประจำการอยู่
๓. เพื่อเผยแพร่ผลงานของคณะอาจารย์ที่จะเกษียณอายุราชการ สู่สังคมและบันทึกเกียรติประวัติของท่านไว้

ผู้รับผิดชอบโครงการ

หอศิลป์ ร่วมกับ คณะมัณฑนศิลป์ และคณะจิตรกรรมฯ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ระยะเวลาแสดงนิทรรศการ

วันที่ ๑๒-๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๘

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. อาจารย์อาวุโสที่เกษียณอายุราชการ มีโอกาสได้แสดงผลงานและเผยแพร่เกียรติประวัติสู่สังคม
๒. ทำให้คณะอาจารย์ผู้สอนศิลปะมีกำลังใจ และตระหนักถึงความเอื้ออาทรของมหาวิทยาลัย
๓. ผู้สอนศิลปะมีโอกาสดำเนินผลงานผู้เชี่ยวชาญที่เป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัย ซึ่งคาดว่าจะมีผู้สนใจเข้าชมไม่น้อยกว่า ๑๐๐ คน
๔. ได้เอกสารที่บันทึกเกียรติประวัติ และผลงานศิลปกรรมของอาจารย์อาวุโสที่ร่วมแสดงไว้เป็นหลักฐาน และเผยแพร่สู่สาธารณชน

ศาสตราจารย์ ประหยัด พงษ์ดำ

ผมถูกขอชื่อให้เขียนเรื่องราวประวัติของตัวเอง ประวัติการทำงาน และแนวทางการทำงานที่เอาตัวรอดมาจนเกษียณได้อย่างไร อันนั้นต้องขออภัยก่อนว่าผมเองนั้นไม่ถนัดเรื่องเขียนหนังสือมากกว่าเขียนรูป แล้วจึงเขียนเป็นเรื่องประวัติตัวเองด้วยอย่างสบายใจ จะเขียนเอาแต่เรื่องดี ชมตัวเองจนอ่านเขาที่จะว่าไอ้หมอนั้นไม่อาย เขียนชมตัวเอง ครั้นจะเขียนเรื่องที่ไม่ค่อยดี คนอ่านเขาที่จะว่า (อีกนั่นแหละ) ว่า เอ...มันอยู่ได้ยังไงจนครบเกษียณ ไม่ยกเกดในโลกรอก เอละ ผมจะไม่เขียนชมตัวเองว่าเรื่องไม่ได้ไม่งานนั้นผมไม่เคยทำหรือถ้าเหลือๆไปบ้างก็หน่อยมาก ส่วนใหญ่เป็นเรื่องดีทางนั้น...หลังจากผลัดวันประกำกับผู้ที่เกี่ยวข้องมาเอาต้นฉบับ จนเห็นว่าไม่มีทางหลบพ้นแล้ว ผมก็จะเขียนเรื่องเบา ๆ ง่าย ๆ แบบเล่าสู่กันฟังอย่าเอาเป็นเรื่องเป็นราวแบบอย่างการเขียนหนังสือเลยนะ เพราะผมมันเป็นคนไม่เปิ่นน้า

ผมเป็นคนมีเสียงดัง อายุเพิ่งพ้นวัยเบญจเพสมาได้แค่ ๓๕ ปี จมอหนักจากโรงเรียนประจำจังหวัดลพบุรี เมื่อปี พ.ศ.๒๔๖๒ ตอนนั้นยังไม่ถนัดเขียนหนังสือเลยครับ ตื่นเต้นกับกรุงเทพฯ อยู่ได้ ๒-๓ ก็ไปสมัครสอบเรียนต่อที่เพาะช่าง ดึกไหมยังสร้างไม่เสร็จจำได้ว่าเรียนหลังคาจาก หน้าฝนน้ำท่วมพื้น น้อยอง ๆ บนเก้าอี้เขียนรูปกัน ห้องสมุดเป็นยังไม่เคยรู้เพราะไม่มี...

จากเพาะช่างมาสอบเข้าเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อปี พ.ศ.๒๔๖๕ เป็นวันที่ ๘ ได้เลขประจำตัว ๑๓๘ ดีใจที่อาจารย์ศิลป์เป็นคนสอบคัดเลือกเข้ามาเอง ได้รู้จักได้เรียนกับอาจารย์ศิลป์ตลอด ๕ ปี ผมเข้ามาเรียนปีแรกมีคณะเดียว คือ คณะจิตรกรรม-ประติมากรรม (ประติมากรรม เขียนอย่างจริงจัง ๆ) ทั้งคณะ ทั้งมหาวิทยาลัยมี ๑๐๐ กว่าคน รุ่นผมเข้ามา ๑๖ คน จบอนุปริญญา ๑๑ คนและไม่จบปริญญาในรุ่นผมหมดคนเดียว เมื่อผมเรียนอยู่ปีที่สองครั้งแรกตกยกชั้นเลย สอบอีก ๒ ครั้ง จึงผ่านและจบสอบได้ที่ ๑ ด้วย พ่อบรมดีใจมาก เพราะท่านไม่รู้วาทะชั้นนั้นผมเรียนอยู่คนเดียว

การเรียนการสอนสมัยนั้นไม่เหมือนกันนะเดี๋ยวนี้ ถ้าตกวิชาหนึ่งต้องซ้ำชั้นและเรียนใหม่หมดทุกวิชาจะต้องสอบใหม่หมดทุกวิชาด้วย ยกเว้นที่ ๕ ซึ่งสอบซ่อมเฉพาะวิชาที่ไม่ผ่าน

ผมเรียนวาดเส้นกับอาจารย์สนั่น ศิลการ จิตรกรรม จากอาจารย์หลายท่าน เช่น อาจารย์เอื้อ อาจารย์สวัสดิ์ อาจารย์ทวี และอาจารย์ศิลป์ ประติมากรรมอาจารย์สนั่น อาจารย์พัฒนา มูลประมุขสอน Perspective อาจารย์สวัสดิ์ สอนทฤษฎีศิลปะ อาจารย์สิทธิเดชสอนกายวิภาค และอีกหลายอาจารย์ที่ปัจจุบันนี้หลายท่านได้จากไป ผ่านไปแล้ว และทั้งหมดนี้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี การเรียนสมัยผมนั้นเรียนในลักษณะอะคาเดมิก เน้นหลักปฏิบัติและไม่เอียงไปในทางหลักปฏิบัติและโน้มเอียงไปในทางหลักความจริงเหมือนเรียนไวการณของงานศิลปะ แรกเริ่มการตั้งโรงเรียนประติมากรรม เพื่อสร้างช่างเสริมเป็นกำลังให้แก่นักการศิลปกรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานเดียวกันกับมหาวิทยาลัยศิลปากรขึ้นตรงกับกระทรวงศึกษาธิการ วิชาที่เรียนมหาวิทยาลัยต้องเกี่ยวข้องกับงานช่างศิลปกรรม ผิดกับปัจจุบันซึ่งมีวิชาอื่นเพิ่มขึ้นมาก ทำให้เวลาปฏิบัติห้อยไป สรุปได้ว่าการเรียนการสอนสมัยผมเป็นนักศึกษานั้น ใช้หลักสูตรของสถาบันศิลปะในเอตลิตทุกอย่างเหมือนกันแต่มีเพิ่มวิชาช่าง ซึ่งเป็นลักษณะไทยเข้าไปอีก

ผมเรียนอยู่ ๖ ปี จบมาอาจารย์ศิลป์ ก็ให้สอนเป็นอาจารย์ในคณะจิตรกรรม เรื่องการเข้าเป็นอาจารย์ในศิลปกรรมของผมก็อาจจะเขียนลงไปก็เกินเกิน ๒ หน้ากระดาษตามที่เขาขอมหาใครอยากคุมคามเป็นส่วนตัวจะเล่าให้ฟัง เพราะมันออกจะพิลึก ก็ก็อยู่พอสมควร เอาเป็นว่าพอสอนอยู่ได้ปีนั้นก็สอบได้ทุนไปเรียนต่อที่อิตาลีในหลักสูตร ๔ ปี สถาบันศิลปะกรุงโรม โชคดีสอบผ่านปี ๑-๒ ได้ชั้นเรียนปี ๓ เรียนอยู่ ๒ ปี จบ(เรื่องราวเกี่ยวกับตอนที่เรียนที่กรุงโรมว่าจะเขียนต่างหาก ใครอยากรู้ค่อยซื้ออ่านจะวางตลาดในชาตินี้แน่นอน) จากอิตาลีกลับมาถึงเมืองไทย เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน พ.ศ.๒๕๐๔ ก็เข้ามาบริหารการสอนในมหาวิทยาลัยศิลปากรต่อ ด้วยความพิถีพิถัน ช่วงเป็นหนุ่ม ชัยนามกว่าตอนนั้น สอนสนุกด้วยว่านักศึกษาที่ชอบเรียนตั้งใจเรียนมากกว่าเดี๋ยวนี้ ผ่านงานด้านบริหารมาบ้างก็ชอบเรียนตั้งใจเรียนมากกว่าเดี๋ยวนี้ เป็นคนเบ็ดเตล็ดจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ ๒๕๐๓-๒๕๐๖ เป็นผู้อำนวยการโครงการจัดตั้งหอศิลป์ ๒๕๐๖-๒๕๑๐ และจนถึงปัจจุบันนี้ดำรงตำแหน่งผู้สูงอายุเรื่องของหลักเกณฑ์หรือกรรมวิธีในการปฏิบัติราชการนั้น ผมเองเป็นคนที่ไม่ชอบตั้งกฎหรือทำตาม

เกณฑ์อะไรมากนัก ทำอะไรก็ได้ที่เราคิดที่ถนัดแล้วทำถูก ได้ผลดี ผมเองไม่ชอบทำอะไรเสี่ยงใจไม่กล้าลง วันนั้นเอะ ผลงานจึงเป็นไปเรื่อย ๆ เรียง ไม่ปรับปรัดัด

ผมอยากให้ทุกคนใจเย็น ๆ รักใคร่สามัคคีกันช่วยเหลือกัน ทั้งนักศึกษา ข้าราชการ ครูอาจารย์ ทั้งหมดนี้แหละ ช่วยอะไรกันได้อย่าว่างเฉย อย่าคิดว่าไม่ใช่หน้าที่ อะไรผิดก็ช่วยเตือน ช่วยแก้ ไม่ใช่จะคอยดูแล้วซ้ำเติมให้เสียใจอะไรอย่างนั้น ไม่ได้ ให้กำลังใจซึ่งกันและกันนั้น เป็นสิ่งประเสริฐให้อย่างซึ่งกันและกันนั้น ช่วยเหลือกัน เป็นหนทางที่จะทำให้ทุกหมู่ทุกคณะถึงซึ่งจุดแห่งความเจริญได้ จริยอยู่เราไม่ใช่พระอิฐพระปูนหรือรูปปั้น ย่อมมี

เรื่องรัก โลภ โกรธ หลงเป็นธรรมชาติพยายามฝึกให้มันเหลา ๆ ลงบ้าง โดยเฉพาะเรื่องโกรธ เป็นตัวทำเรื่องยุ่งยากทำอะไรผิดพลาดได้ง่าย ฝึกให้หายโกรธได้เร็ว ๆ แล้วจะสบายใจ

ผมคิดว่าบรรชากรมานานจนเกษียณโดยไม่มีความคิด ขอบกพร่องก็ตั้งใจกับตัวเองอยู่บ้าง จะทำดีไม่ได้อย่างไรตัวเองไม่มีสิทธิ์จะรอดจะยังชีวิตอยู่ก็คิดว่าจะช่วย มหาวิทยาลัย ศิลปากร เท่าที่ร่างกายกำลังสติปัญญาจะสามารถทำได้ ๔๓ ปี เดินเข้าเดินออกอยู่บริเวณนี้ไม่เคยย้ายไปสังกัดอื่นใดเลย ถึงเวลาต้องหยุดใจมันก็หิวเหมือนกันนะ แต่ใครจะยอมทำไม่ได้ให้ผมเข้ามาในมหาวิทยาลัยอีกนะผมไม่ยอมผมจะกะ ไม่เชื่อคอยดู...

Rama IX Art Museum Foundation

ศาสตราจารย์ เสริมศักดิ์ นาคบัว

เมื่อเป็นเด็กนักเรียนชั้นประถม ผมชอบเอาดินเหนียวจากริมแม่น้ำเจ้าพระยาทำโรงเรียนประชาธิปไตยมาเล่น มาผสมกับทรายละเอียดเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ และรูปพระพุทธรูป เมื่อมีคู่แข่งแล้วผมก็อยากชนะในเตาเผาถ่านของคุณพ่อ จากนั้นก็ค่อยเล่าเรื่องราวเมื่อเรามาถ่านที่มศวิน รอยรอยนั้นจะหมดเมื่อควันหมดแล้วก็หมายความว่าถ่านเผาแล้วเสร็จ อดช่อง อากาศและช่องควันให้ไฟดับแล้วคอยจนเย็น คุณพ่อค่อยเอาถ่านออกส่วนผมค่อยหารูปสัตว์และพระพุทธรูป ซึ่งมีสี่เตาบ้าง ต่ำบ้าง ต่างบ้าง ทุกชิ้นสมบูรณ์ดี ไม่มีแตก

เมื่อเรียนชั้นมัธยมไม่ได้อยู่บ้านกับคุณพ่อคุณแม่ เพราะต้องไปเรียนที่โรงเรียนประจำจังหวัดช่วงหนึ่ง และเข้ามาเรียนต่อในกรุงเทพฯ อีกช่วงหนึ่ง โรงเรียนเปิดเทอมจึงได้กลับบ้าน คุณแม่ขอให้ปั้นตะแกรงเตาถ่านไปเปลี่ยนตะแกรงอันเดิม ซึ่งแตกชำรุดโดยใช้สูตรดินของคุณพ่อ ถ้าทำไม่ผิดใช้ดินเหนียว ๓ ส่วน ทรายละเอียด ๑ ส่วน นวดจนเข้ากันดี คุณแม่ใช้เตาที่ผมปั้นตะแกรงเปลี่ยนให้พ่อชั่วคราวเขาและเย็น คุณแม่บอกว่าเตาที่พ่อปั้นใช้ดินเหนียวที่ปั้นได้เร็ว แสดงว่าผมจะรู้งาน มีขนาดและจำนวนเหมาะสมสำหรับให้อากาศผ่านเข้าไปเผาไหม้ถ่านในเตาและที่ถ่านลุล่วงลงแล้วได้สะดวก

ลืมวันผิงเตาถ่านไปหลายปี จนเรียนจบได้รับปริญญาโททางเซรามิกส์จากมหาวิทยาลัยขยายกลับไปเยี่ยมคุณพ่อและคุณแม่ที่บ้านจังหวัดชัยนาทอีก คุยกันถึงเรื่องเก่า ๆ เมื่อยังเด็ก เช่น เคยช่วยคุณตาพายเรือไปล่าอา เคยช่วยคุณพ่อเลี้ยงไม้เผาถ่าน นึกถึงตะแกรงเตาที่เคยปั้นขึ้นมาได้จึงถามคุณแม่ว่าแตกหรือยัง คุณแม่ตอบว่า “ยังไม่แตกเลยยังดีอยู่ แม่ยังใช้อยู่ทุกวันและทุกเตาที่แม่ปั้นขึ้นมาเผาถ่านจะอยู่ฐานว่าถ้าลูกมีโอกาสเรียนในมหาวิทยาลัยจนจบ และได้ไปเรียนต่อต่างประเทศแล้วขอตะแกรงเตาถ่านอย่าแตก”

ครับจริง ๆ แล้วผมชอบทำเซรามิกส์มาตั้งแต่เด็ก และทำได้ดีเสียด้วยเพราะเผาไม่แตก ใช้งานได้ดีและคงทน โดยที่ผมไม่เคยรู้เลยว่ารูปสัตว์ พระพุทธรูปดินเผา และตะแกรงเตา นั้นคือเซรามิกส์ เหตุที่เผาไม่แตกก็เพราะสูตรดินของคุณพ่อดี และผมรดน้ำส่วนผสมจนเข้ากันดี และไม่มีฟองอากาศเวลาปั้น นอกจากนั้นก่อนเผาก็คอยงานแห้งสนิท คิดว่าตะแกรงเตาที่คุณแม่ใช้ตั้งแต่ผมเรียนชั้นมัธยมจนถึงปริญญาโทยังไม่แตกนั้น

นอกจากเนื้อดินส่วนหนึ่งแล้ว อีกส่วนหนึ่งและเป็นส่วนที่สำคัญคือ คุณแม่ทำน้ำจืดใช้ คือ ใส่ถ่านแต่พอดีไม่ใสจนล้นปากเตา ถ้าใสจนล้นกันหม้อจะตกที่ถ่านถ่านแล้วถ่านถ่านจะตกต่อไปถึงตะแกรงทำให้ตะแกรงแตกเร็วขึ้น ท่านเองเป็นผู้สอนผมเวลาผมก่อไฟตั้งหม้อข้าวให้ทาน และที่สำคัญกว่านั้นผมคิดว่าท่านปรารถนาให้คำอธิบายเป็นจริง ท่านคงต้องเพิ่มความรู้ระดับสูงในการใช้เป็นพิเศษ

ในระดับอุดมศึกษา ผมเรียนจิตรกรรม ประติมากรรม มณฑลศิลป์และเซรามิกส์ จึงพอรู้และทำอะไรได้หลายอย่าง แต่เพราะเห็นว่าวิชาความรู้ทางด้านเซรามิกส์ในประเทศไทย เมื่อ ๓๐ ปีก่อนนั้นยังไม่เป็นที่แพร่หลายประกอบกับมีใจรักและชอบมาแต่เด็ก จึงมุ่งมั่นทำให้เกิดการเรียนการสอนสาขาวิชานี้ในมหาวิทยาลัยศิลปากร โดยที่งานสาขาอื่นทั้งหมดกับได้พยายามเขียนบทความทางวิจัย เขียนตำราทางเซรามิกส์เท่าที่จะทำได้มาโดยตลอด นอกจากนั้นยังมีโรงงานของตัวเองซึ่งเป็นทั้งประสบการณ์ฝึกฝนและการแก้ปัญหาและค้นคว้าทดลองมาเป็นเวลากว่า ๒๐ ปี ทำให้ได้ประสบการณ์จริงที่เป็นประโยชน์ในการสอน

ดีที่มหาวิทยาลัยศิลปากรมีภาควิชาเครื่องเคลือบดินเผาอยู่ในคณะมัณฑนศิลป์ พร้อมทั้งจะให้ความรู้กับสังคมได้ในระดับหนึ่ง สิ่งที่ไม่ได้อย่างใจก็คือหนังสือเซรามิกส์ภาษาไทยยังมีน้อยมากมีวางขายในตลาดไม่กี่เล่มและมีน้อยเล่มที่ใช้ได้ตัวเองจะค้นคว้าหาความรู้ต่อไป อยากจะเขียนหนังสือที่เขียนค้างไว้ ๒-๓ เล่ม ต่อให้จบแต่ท้อใจว่าคนในวงการเซรามิกส์ในประเทศไทยยังมีน้อย หนังสือถ้าพิมพ์น้อยเล่มราคาทุนและราคาขายก็ต้องสูง ถ้าพิมพ์มากราคาทุนต่อเล่มจะลดลง แต่คนซื้อก็มีจำนวนจำกัด จะขอทุนคนอื่นมาเขียนเมกฟ็อกซ์ไม่ชอบที่จะอยู่ภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ ที่ทำได้เน่ ๆ คือ ใช้เวลาสร้างสรรค์งานเซรามิกส์ประเภทศิลปะให้มากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมาในส่วนใหญ่กับงานสอน งานบริหารในมหาวิทยาลัยและงานทุกหน้าที่ในโรงงาน ถ้าการถักนี้

“ดินเหนียวมีอยู่ไหน

จะบิจะปั้นสรรหาเองอย่างไรก็ได้ตามใจจะคิด
แต่ดินที่เผาแล้ว

จะเปลี่ยนรูปไปก็ด้วยรูปที่แตก”

รองศาสตราจารย์ วีระ โยธาประเสริฐ

เมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ผมได้รับทุนจากรัฐบาลอิตาลี เพื่อไปศึกษาต่อวิชาศิลปะการตกแต่งที่กรุงโรม ผมได้รับเงินค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายนำไปตกเดือนละประมาณ ๒,๐๐๐ บาท ถ้าอยู่ในเมืองไทยก็ไม่มีปัญหา(ข้าราชการชั้นตรีสมัยนั้นได้รับเงินเดือนๆ ละ ๗๕๐ บาท) แต่ที่ไม่น่าครองชีพสูงกว่าเมืองไทยประมาณ ๓ เท่า เงินเดือนๆ ละ ๒,๐๐๐ บาทต้องจ่ายเป็นค่ากินค่าอยู่และค่าอุปกรณ์การศึกษาแถมยังมีค่าเล่า-บุหรืออีกก็ชักหน้าไม่ถึงหลัง

ผมมีจดหมายขอขอบคุณ ท่านอาจารย์ ศิลป์ พีระศรี ที่ท่านมองจากจะเป็นอาจารย์ที่ให้ความรู้แล้วยังเป็นธุระเรื่องอื่นๆ เกี่ยวกับการไปศึกษาที่ประเทศอิตาลีครั้งนั้นด้วย ผมได้ปรารภกับท่านเกี่ยวกับค่าครองชีพและเงินทุนที่ได้รับ ผมได้รับจดหมายตอบจากท่าน ซึ่งให้กำลังใจและเป็นที่น่าประทับใจ จนเป็นประโยชน์กับชีวิตผมครบถ้วนทุกวันนี้

ท่านบอกว่า "นาย! นายมีนิสัยชอบเขียนสั้นๆ ทำโน่นทำนี่ ไม่เขียนภาพตามแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างๆ ของอิตาลีแล้วขายให้กับนักท่องเที่ยวแต่อย่าขายแพงนัก"

ตั้งแต่นั้นมา ผมก็ใช้เวลาว่างออกตระเวนเขียนภาพตามท้องที่ต่างๆ แล้วถือโอกาสขายให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนมากเป็นชาวอเมริกัน ในราวปี ๑๐-๒๐ ดอลลาร์ แต่ถ้ารูปไหนเห็นว่ามีค่ามากกว่าก็ขายแพงๆ แต่จะเก็บมาแสดงในเมืองไทย ระหว่างปิดภาคการศึกษา ผมได้ตระเวนไปทั่วยุโรป เพื่อดูงานศิลปะตามพิพิธภัณฑ์และหาโอกาสเขียนสั้นๆ ไปด้วยเกือบทุกประเทศ เรื่องงานที่ชอบมากคือ ทิวทัศน์ริมน้ำและจัตุรัสที่สำคัญต่างๆ

ผมอยู่ยุโรป ๒ ปีว่า เพราะสามารถสอบเข้าศึกษาได้ชั้นปีที่ ๓ พอปี ๔ ก็จบ วิชาที่เรียนมี วิชาจิตรกรรม ประติมากรรม ประวัติศาสตร์ศิลปะ และวิชาภาพพิมพ์ ซึ่งเป็นวิชาที่ผมสนใจมากที่สุด เพราะขณะนั้น มหาวิทยาลัยศิลปากรยังไม่ได้เปิดสอน ผมศึกษาเริ่มต้นตั้งแต่ การทำภาพพิมพ์ด้วยแม่พิมพ์ยาง (Lino หรือ Woodcut) ภาพพิมพ์จากแม่พิมพ์โลหะ (Etching) และภาพพิมพ์จากแม่พิมพ์หิน (Lithograph) แต่ภาพพิมพ์จากแม่พิมพ์โลหะเป็นเทคนิคที่ถูกกีดกันน้อยมากที่สุดคงจะเป็น เพราะผมสามารถดัดแปลงการพิมพ์ให้เหมือนกับภาพสีน้ำ ฉะนั้นงานภาพพิมพ์ของผมในระยะเริ่มต้น จึงมีลักษณะเป็นการผสม

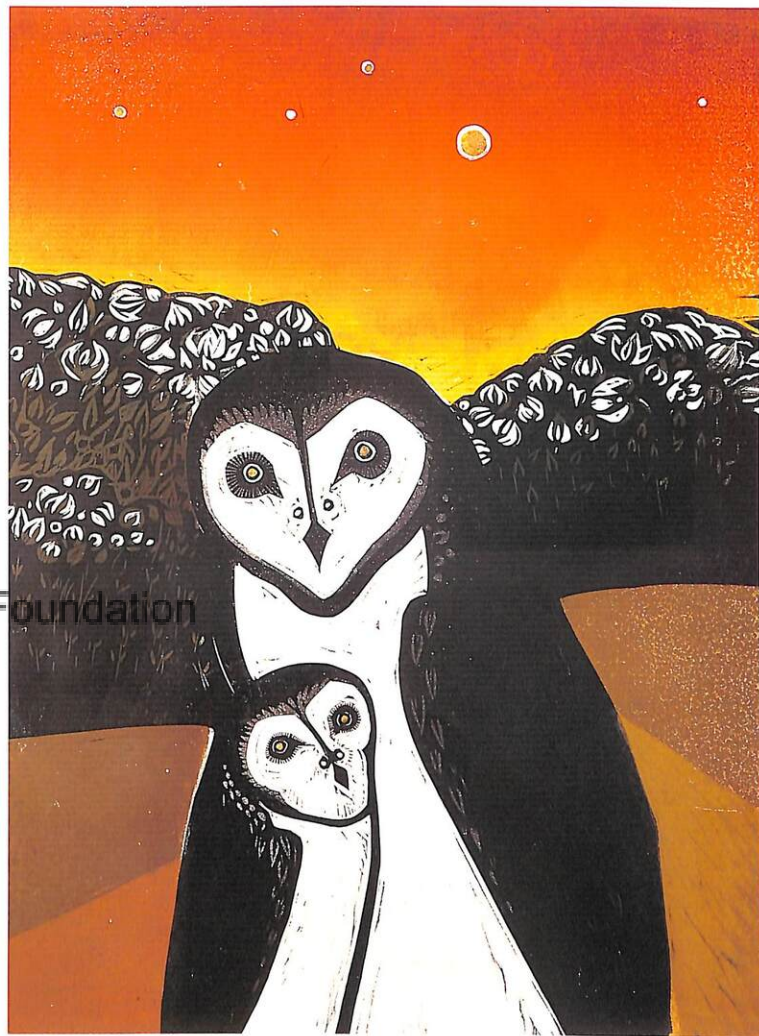
กันระหว่างเทคนิคสีน้ำ และเทคนิคภาพพิมพ์โลหะ มีน้ำหนักอ่อนแก่ที่ชัดเจน พู่พ่า และชุ่มฉ่ำอย่างอิสระใช้สีเพียง ๒-๓ สี ทำให้เกิดสีใหม่และกลมกลืนกัน และมีจุดเด่นเป็นสีสดบางจุด แต่ต่อมาระยะหลังงานภาพพิมพ์ของผมจะใช้เทคนิคของการพิมพ์ด้วยแม่พิมพ์ยางผสมเข้าไปด้วย แต่จะถูกควบคุมให้มีสีส่วนรวมที่กลมกลืนโดยการพิมพ์สีพื้นด้วย ด้วยแม่พิมพ์โลหะ

งานภาพพิมพ์โลหะของผมมีหลายขนาด ตั้งแต่ขนาด ๖ X ๘ นิ้ว ๙ X ๑๓ นิ้ว ๑๓ X ๑๘ นิ้ว ๑๘ X ๒๘ นิ้ว และขนาด ๑๘ X ๒๘ นิ้ว ต่อมาในแนวต่างๆ เช่น ๑๘ X ๕๖ นิ้ว ๒๘ X ๓๖ นิ้ว ๓๖ X ๕๖ นิ้ว และใหญ่ที่สุดคือ พิมพ์ ๖ แผ่นแล้วนำมาต่อกัน คือ ขนาด ๓๖ X ๘๙ นิ้ว นับว่าเป็นเรื่องยุ่งยากมาก

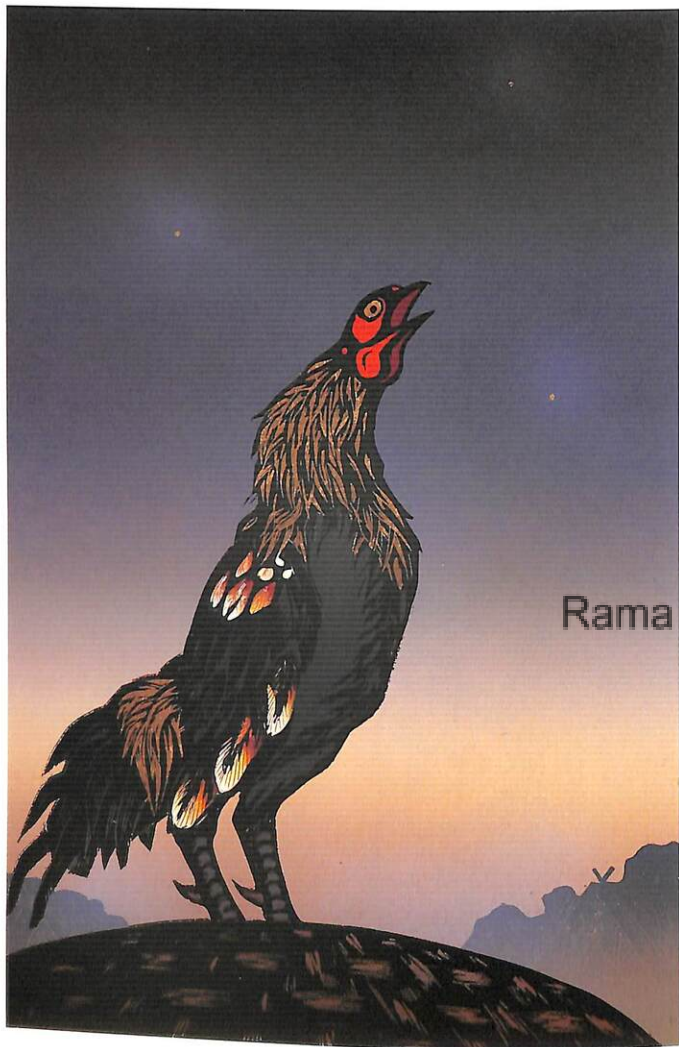
งานภาพพิมพ์ของผมที่แสดงอยู่มี ๒ เทคนิค คือ เทคนิคจากแม่พิมพ์โลหะ และเทคนิคการพิมพ์จากการแกะ งานภาพพิมพ์จากแม่พิมพ์โลหะจะมีจำนวนการพิมพ์ (Edition) บอกไว้ได้ภาพ ถึงแม้จำนวนการพิมพ์จะไม่ถึงจำนวนที่บอกได้ แต่ก็สามารถจะพิมพ์ให้ครบตามจำนวนได้ เพราะแม่พิมพ์ทำชุดเนื่องมาจากชนัยระหว่างน้ำท่วมครั้งใหญ่ ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ส่วนภาพพิมพ์จากการแกะนั้น แต่ละภาพจะมีชิ้นเดียวเช่นเดียวกับงานจิตรกรรม และพิมพ์บนกระดาษพิมพ์อย่างดี

ส่วนงานจิตรกรรมสีน้ำก็จะแบ่งเป็น ๒ ระยะ คือ ระยะที่อยู่ต่างประเทศและเพิ่งกลับจากต่างประเทศ กับระยะหลังซึ่งผมรู้สึกประทับใจกับบรรยากาศ เช่น ดอกไม้ที่ประเทศเรา สามารถปลูกสวยงามมากกว่าสมัยก่อน และจากที่ได้มีโอกาสท่องเที่ยวไปยังจังหวัดต่าง ๆ ในเมืองไทย

ผมได้หายไปจากการแสดงงานศิลปะระยะหนึ่ง เพราะรู้สึกเอือมระอาต่อปัญหาหนี้สินและเตรียมงานมาธุรกิจบางคน จึงหันมาเริ่มงานศิลปะประยุกต์ คือ การย้อมผ้า(Batik) และการพิมพ์ผ้า เพื่องานศิลปะและงานอุตสาหกรรมก็ได้ประสบความสำเร็จอย่างดี จนสามารถนำไปสอนและบรรจุเป็นวิชาเอกในภาควิชาประยุกต์ศิลป์ คณะมัณฑนศิลป์ได้

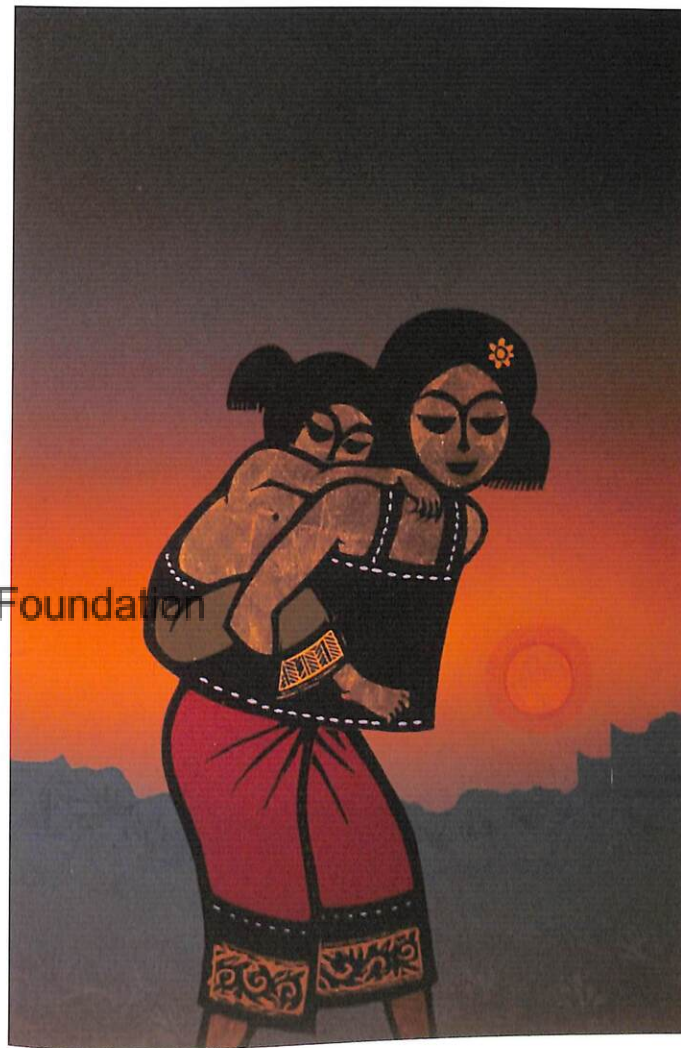

ประติมากรรม พงษ์คำ
ชื่อภาพ "นกเค้าแมวและลูก"
เทคนิค แม่พิมพ์และไม้
ขนาด ๘๐ X ๖๐ ซม.
พ.ศ. ๒๕๑๐

Rama IX Art Museum Foundation

ประยัด พงษ์คำ
 ชื่อภาพ "ยามเช้า"
 เทคนิค แลพินท์บนผ้าไหม
 ขนาด ๖๐ X ๙๐ ซม.
 พ.ศ. ๒๕๒๕

ประยัด พงษ์คำ
 ชื่อภาพ "สองพี่น้อง"
 เทคนิค แลพินท์บนผ้าไหม
 ขนาด ๖๐ X ๙๐ ซม.
 พ.ศ. ๒๕๒๕

ประยัต พงษ์ด้า
ชื่อภาพ "พ่อ-แม่-ลูก"
เทคนิค แม่พิมพ์แกะไม้
ขนาด ๘๐ X ๖๐ ซม.
พ.ศ. ๒๕๓๖

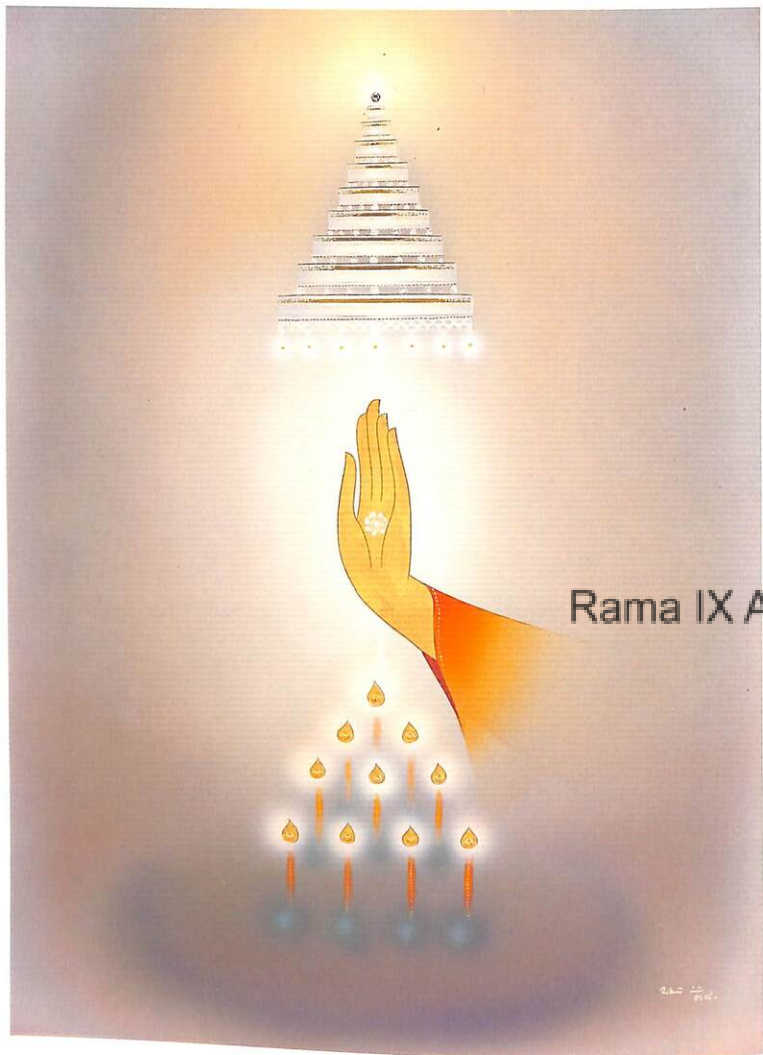

ประยัต พงษ์ด้า
ชื่อภาพ "งูทวนใจ"
เทคนิค สีอะครีลิกและทองบนไม้
ขนาด ๖๐ X ๘๐ ซม.
พ.ศ. ๒๕๓๖

Rama IX Art Museum Foundation

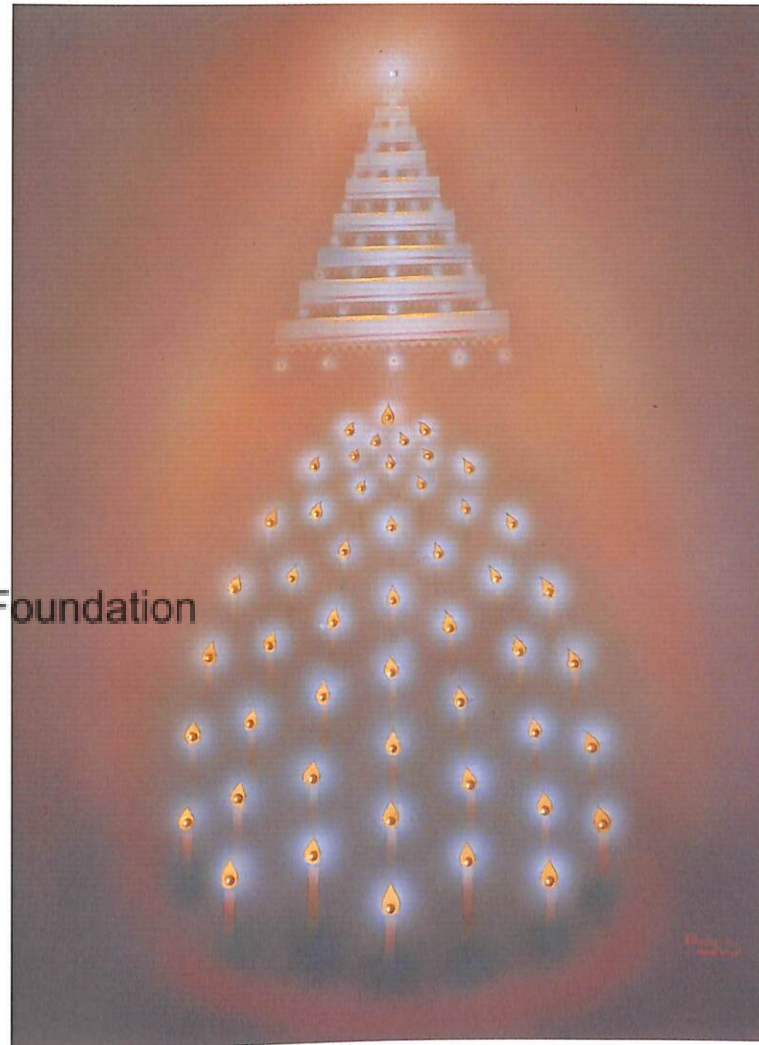

ประยัต พงษ์ด้า
ชื่อภาพ "ลอยกระทง"
เทคนิค สีอะครีลิกและทองบนไม้
ขนาด ๘๐ X ๖๐ ซม.
พ.ศ. ๒๕๓๖

Rama IX Art Museum Foundation

ประยัด พงษ์ดำ
ชื่อภาพ "พระธาตุปณินัน"
เทคนิค จิตรกรรมผสมทองคำเปลว
ขนาด ๘๐ x ๖๐ ซม.
พ.ศ. ๒๕๓๘

ประยัด พงษ์ดำ
ชื่อภาพ "เทียน ๕๐ ดวง"
เทคนิค จิตรกรรมผสมทองคำเปลว
ขนาด ๘๐ x ๖๐ ซม.
พ.ศ. ๒๕๓๘

Rama IX Art Museum Foundation

เสริมศักดิ์ นาคบัว
ชื่อยาพ "ชีวิต"
เทคนิค ชนิดของดิน Stoneware
ชนิดของเคลือบ สีน้ำตาลอมเขียว
อุณหภูมิเผา ๑,๒๘๐ °C บรรยากาศแบบรีดักชั่น
พ.ศ. ๒๕๓๕

เสริมศักดิ์ นาคบัว
ชื่อยาพ "สัตว์โลก"
เทคนิค ชนิดของดิน Stoneware
ชนิดของเคลือบ สีน้ำตาลอมเขียว
อุณหภูมิเผา ๑,๒๘๐ °C บรรยากาศแบบรีดักชั่น
พ.ศ. ๒๕๓๕